

Hallitussihteeri Jarmo Tiukkanen
 Johtava asiantuntija Antti Kaihovaara
 Työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö
 Työ- ja elinkeinoministeriö

LISÄSELVITYS

25.1.2023

Eduskunta / hallintovaliokunta

Viite: hallintovaliokunnan selvityspyyntö 23.1.2023, määräpäivä 25.1.2023

Hallintovaliokunta on pyytänyt HE 114/2022 vp:n käsittelyn yhteydessä lisäselvitystä seuraavista aiheista:

- Helsingin poliisilaitoksen 18.1.2023 päivätystä lisäselvityksestä ilmenee, että ns. kynnysrahaa peritään erityisesti niiltä ihmisiltä, joiden tavoitteena on muuttaa tulomaahan pysyvästi tai pitkäksi aikaa osana työskentelyä. Tähän on vastattu täydentävässä vastineessa, päiväys 24.1.2023, joten tässä ei uudelleen vastata.
- Valiokunnan käsityksen mukaan vieraskielisten osuus KELA:n myöntämien etuuksien saajista on viime vuosina kasvanut. Valiokunta pyytää toimittamaan lisäselvityksenä tilaston, josta ilmenevät viimeisen kymmenen vuoden aikana työnteon perusteella myönnettyt oleskeluluvat vuosittain (poislukien erityisasiantuntija ja EU:n sininen kort-ti) sekä vuosittain maksettu työttömyysturvaetuuksien määrä.

Maahanmuuttaneet työttömyysturvan saajat

Laadukkainta tietoa työn perusteella muuttaneiden työttömyysturvaetuuksien käytöstä eri ryhmistä saadaan Kelan tutkimusraporteista. Tuorein tällainen [raportti](#) on vuodelta 2020 ja siinä tarkastellaan maahanmuuttaneiden etuuksien käyttöä vuonna 2018. Raportin mukaan maahanmuuttaneille (ulkomailta syntyneet ja äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvat) maksettiin Kelan maksamaa työttömyysturvaa merkittävästi enemmän kuin Suomessa syntyneille. Vuonna 2018 työttömyysturvaa maksettiin yllä olevan määritelmän mukaisille maahanmuuttaneille 531 miljoonaa euroa ja Suomessa syntyneille 1 441 miljoonaa euroa. Kaikista yli 18-vuotiaista Suomessa syntyneistä työttömyysturvaa sai seitsemän prosenttia ja maahanmuuttaneista 26 prosenttia. Maahanmuuttajaryhmien välillä oli kuitenkin suuria eroja muun muassa maahanmuuton syyn perusteella. Humanitäärisistä syistä muuttaneista työttömyysturvaa sai 61 prosenttia, perhesyistä muuttaneista 39 prosenttia ja työn perusteella muuttaneista kahdeksan prosenttia.

Kela maksaa työttömyysturvasta peruspäivärahan ja työmarkkinatuen, mutta näitä euromääräisesti selvästi suurempi työttömyysturvan muoto on ansiopäiväraha, jonka ehtona on työssäolo ja työttömyyskassaan kuuluminen. Ansiopäivärahan käytöstä ei ole tuoretta dataa, mutta aiemman Kelan [selvityksen](#) perusteella maahanmuuttaneiksi luokiteltujen osuus oli noin **neljä prosenttia** kaikista ansiopäivärahaa saaneista. Jos työttömyysturvaa tarkasteltaisiin kaikkien kolmen etuuden (ansiopäiväraha, työmarkkinatuki, peruspäiväraha) perusteella, kaikkien maahanmuuttaneiden osuus työttömyysturvaa saavista laskisi merkittävästi. Ansiopäiväraha maksetaan työttömyyskassoista, mutta siitä valtaosan rahoittavat valtio ja työttömyysvakuutusrahasto verojen ja veroluonteisten maksujen (työttömyysvakuutusmaksut) kautta.

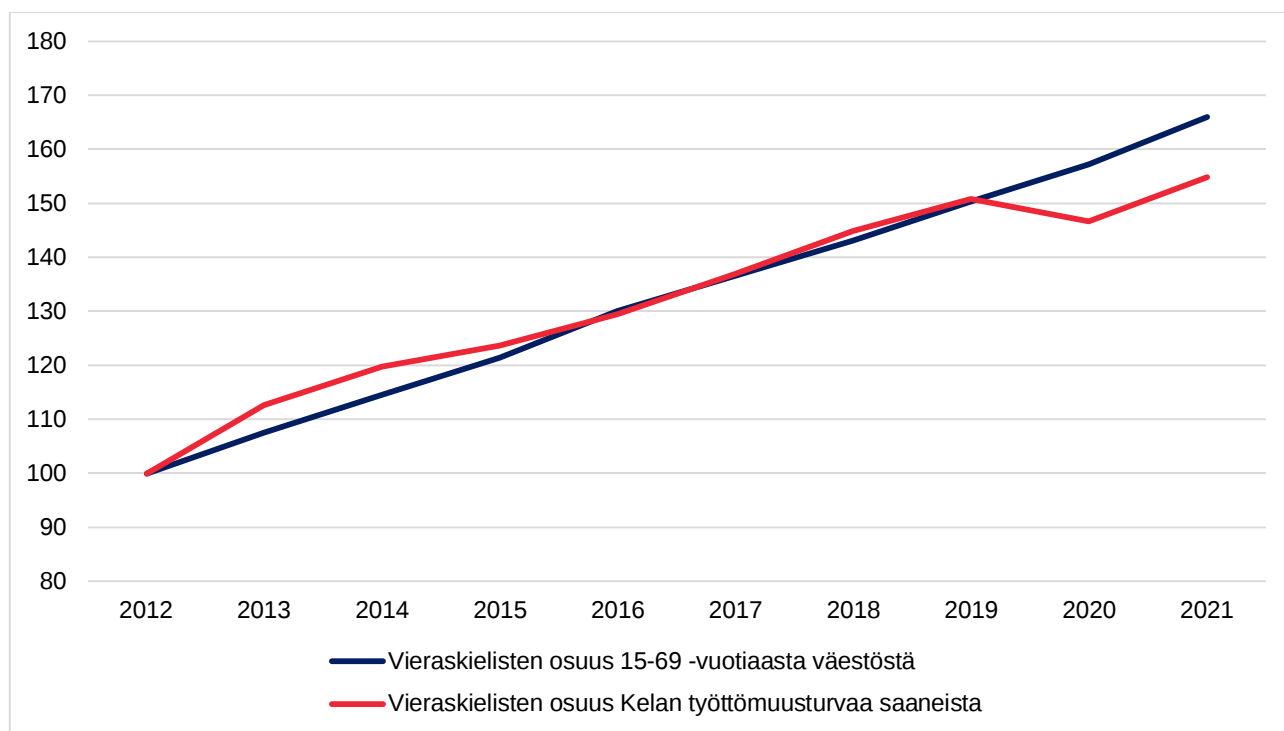
Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saaneet kielen mukaan 2012–2022

Taulukossa 1 näkyy Kelan työttömyysturvaa (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki) saaneiden määrä vuosina 2012–2022. Vieraskielisten osuus on noussut kaikista Kelan työttömyysturvaa saaneista 17 prosentista 27 prosenttiin. Osuus on moninkertainen suhteessa työikäisen vieraskielisten väestön määrään.

Taulukko 1. Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saaneet kielen mukaan 2012–2022. Lähde: Kelan tilastotietopalvelu.

Vuosi	Suomenkieliset	Vieraskieliset	Suomenkielisten osuus	Vieraskielisten osuus
2012	226 676	46 844	83 %	17 %
2013	248 695	59 386	81 %	19 %
2014	275 622	71 087	79 %	21 %
2015	291 696	78 366	79 %	21 %
2016	301 233	85 763	78 %	22 %
2017	292 253	89 486	77 %	23 %
2018	272 475	89 853	75 %	25 %
2019	257 901	89 770	74 %	26 %
2020	321 964	107 922	75 %	25 %
2021	268 739	96 966	73 %	27 %
2022	241 804	89 461	73 %	27 %

Ajallisen muutoksen ymmärtämiseksi on kuitenkin huomioitava, että vieraskielisen väestön osuus on kasvanut ajanjaksolla merkittävästi. Kuviossa 1 on tarkasteltu Kelan työttömyysturvaa saaneiden vieraskielisten osuutta suhteessa 18–69 vieraskielisen väestön määrän kehitykseen vuosina 2012–2021 (vuoden 2022 data ei ole vielä saatavilla). Kuvioista näkyy, että vieraskielisten työttömyysturvaa saajien osuus on noussut lähes samaan tahtiin vieraskielisen 18–69-vuotiaan väestön kanssa vuosina 2012–2019, minkä jälkeen työttömyysturvaa saavien osuus on kasvanut hitaammin. Johtopäätös Taulukosta 1 ja Kuvioista 1 on se, että vieraskielisten työttömyysturvaa saavien määrä on kasvanut merkittävästi vuosina 2012–2021, mutta kasvun selittää täysin vieraskielisen 15–69-vuotiaan väestön kasvu samalla ajanjaksolla. Viime vuosina 15–69-vuotiaan vieraskielisen väestön osuus väestöstä on kasvanut nopeammin kuin Kelan työttömyysturvaa saavan vieraskielisen väestön osuus työttömyysturvaa saajista.

Kuvio 1. Vieraskielisen 15–69-vuotiaan väestön osuuden kehitys suhteessa vieraskielisten Kelan työttömyysturvaa saaneiden osuuden kehitykseen, indeksi (2012=100).

Työn perusteella muuttaneet työttömyysturvan saajat

Kelan raportin ja sen data-aineiston perusteella työn perusteella muuttaneista (ulkomailla syntyneistä ja äidinkielenään muuta kuin Suomea puhuvista) **kahdeksan prosenttia** (4 796 henkilöä) sai työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa. Vastaava osuus 18–64-vuotiaissa Suomessa syntyneessä väestössä oli **kymmenen prosenttia**. Kelan tilastojen perusteella vuonna 2018 työn perusteella muuttaneista siis pienempi osuus sai Kelan maksamaa työttömyysturvaa kuin Suomessa syntyneet. Työttömyysturvaa saaneiden osuus nousi hieman maassaoloajan myötä, mutta pysyi Suomessa syntyneitä pienempänä myös yli kymmenen maassa asutun vuoden jälkeen.

Vuonna 2018 työn perusteella muuttaneille maksettiin työttömyysturvaa noin 20 miljoonaa euroa, mikä on noin neljä prosenttia maahanmuuttaneille maksetusta Kelan työttömyysturvasta ja noin 1,5 prosenttia kaikesta Kelan maksamasta työttömyysturvasta.

Maahanmuuttoviranomaiset hyödyntävät tulorekisteristä saatavia tietoja lupaharkinnassa. Tulorekisteristä saatavia tietoja voidaan hyödyntää etenkin jatko-oleskelulupavaiheessa, kun verrataan hakemuksessa ilmoitettuja palkkatietoja maksettuihin palkkatietoihin ja vertaamalla sitä aikaan, jolta palkkaa on maksettu. Tulorekisteristä saadaan myös tieto, jos ulkomaalaiselle on myönnetty työttömyysetuus.

Maahanmuuttaneiden työllisyyden edistäminen

Vaikka työn perusteella muuttaneet saavat Kelan etuuksia Suomessa syntyneitä vähemmän, maahanmuuttaneet kokonaisuudessaan saavat monia etuuksia selvästi Suomessa syntyneitä enemmän. Siksi maahanmuuttaneiden kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen on erittäin tärkeää myös maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kannalta.

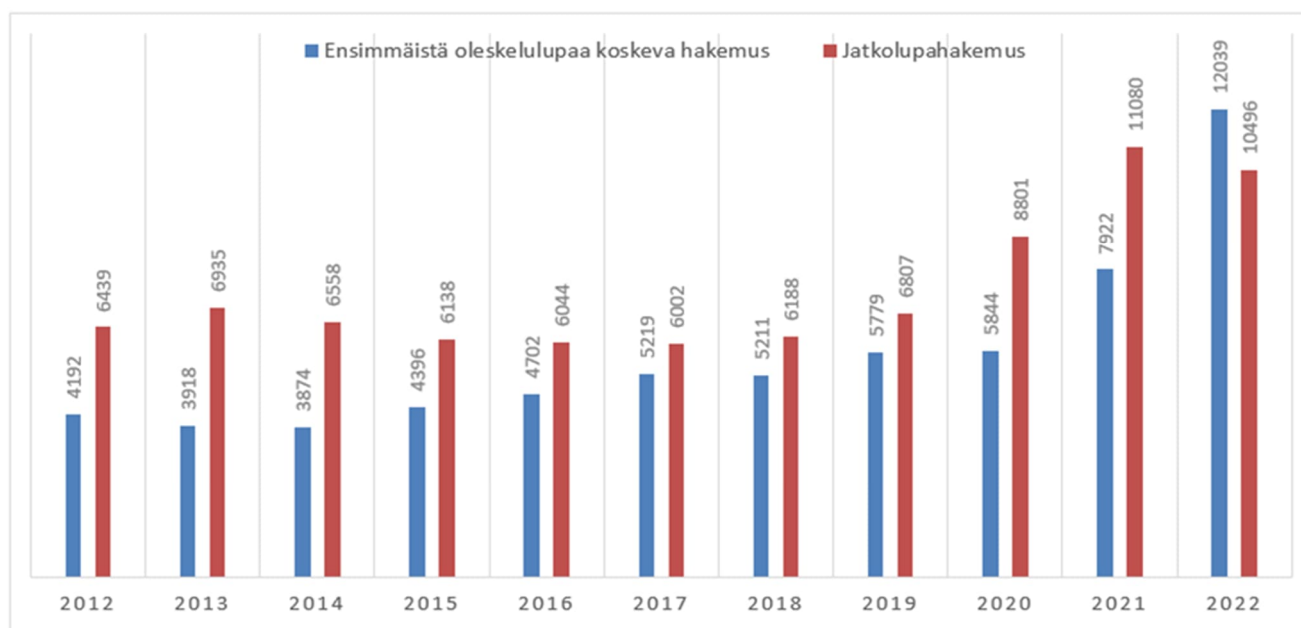
Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä oleva hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 208/2022 vp). Uudistus pyrkii nopeuttamaan ja tehostamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamalla palveluihin pääsyä, tavoittamalla maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti ja työelämälähtöisesti. Kotoutumiskoulutusta on kehitetty viime vuosina ja osana jatkokehitystä esityksessä ehdotetaan, että kotoutumiskoulutukseen lisättäisiin suomen tai ruotsin kielen päätötestaus. Suomen tai ruotsin kielen taito on keskeistä maahanmuuttaneen työllistymiselle ja osallisuudelle yhteiskunnassa. Maahanmuuttaneiden työllistyminen vähentää työmarkkinatuen ja KELAn etuuksien tarvetta.

Oleskelulupatilastoja

Tehdyt myönteiset päätökset työperusteisiin hakemuksiin (ei sisällä: erityisasiantuntija, EUBC (=

Vuosi	Ensimmäistä oleskelulupaa koskeva hakemus	Jatkolupahakemus	Yhteensä
2012	4 192	6 439	10 631
2013	3 918	6 935	10 853
2014	3 874	6 558	10 432
2015	4 396	6 138	10 534
2016	4 702	6 044	10 746
2017	5 219	6 002	11 221
2018	5 211	6 188	11 399
2019	5 779	6 807	12 586
2020	5 844	8 801	14 645
2021	7 922	11 080	19 002
2022	12 039	10 496	22 535
Yhteensä	63 096	81 488	144 584

EU:n sininen kortti), kausityö). Samat luvut kahdessa taulukossa, mutta ensimmäisessä taulukossa myös yhteismäärät:

Tehdyt myönteiset päätökset työperusteisiin hakemuksiin (ei sisällä: erityisasiantuntija, EUBC, kausityö)